

ודומה כמי שמתו מוטל לפניו
מבט קיומי אל תשעה באב
הרב מואיז נבון

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: כך היה מנהגו של רבי יהודה ברבי אילעאי: ערב תשעה באב מביאין לו פת חרבה במלח, ויושב בין תנור לכיריים, ואוכל, ושותה עליה קיתון של מים, **ודומה כמי שמתו מוטל לפניו**.

מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יח הלכה ט

הקורא בתשעה באב אומר ברוך דיין האמת. ויש שמניחין את התורה על הקרקע באסכילות שחורה, ואומרין נפלה עטרת ראשינו, וקורעין [נ"א קוראין] ומספידין **כאדם שמתו מוטל לפניו**;

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד א-ב

חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמשה בתשעה באב. ... בתשעה באב: נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל עמוד א

תנו רבנן: כל מצות הנהגות באבל נוהגות בתשעה באב: (1) אסור באכילה ובשתיה, (2) [ברחיצה – רי"ף, רמב"ם, וכו'] (3) ובסיכה (4) ובנעילת הסנדל, (5) ובתשמיש המטה, ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות.

חמשת האירועים	חמשת העינויים
נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ	אסור באכילה ובשתיה
וחרב הבית בראשונה	ברחיצה
ובשניה	ובסיכה
ונלכדה ביתר	ובנעילת הסנדל
ונחרשה העיר	ובתשמיש המטה

~ פירמידת צרכים של מסלו – Maslow's Pyramid of Needs ~

~ צרכי חסר – Deficiency Needs ~

Physiological needs

air, water, food, shelter, sleep, clothing, reproduction

(1) אסור באכילה ובשתיה

Safety needs

personal security, employment, resources, health, property

(2) ברחיצה

Love and belonging

friendship, intimacy, family, sense of connection

(3) ובסיכה

רות פרק ג פסוק ג - וְרַחֲצֵת וְסִכָּת וְשִׁמְתָּ שְׂמֹלֶתְךָ עָלֶיךָ וְיָרַדְתָּ הַגֶּרְןָ ...

Esteem

respect, self-esteem, status, recognition, strength, freedom

(4) ובנעילת הסנדל,

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכט עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו,

רש"י מסכת שבת דף קכט עמוד א

ויקח מנעלים - שאין לך ביזוי מן המהלך יחף בשוק.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד א [עם תרגום קל] - [רבן יוחנן בן זכאי] אמר [לאספסיינוס]: שלמא עלך מלכא, שלמא עלך מלכא! א"ל: מיחייבת תרי קטלא, חדא, דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא! ותו, אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי? א"ל: דקאמרת לאו מלכא אנא, [עמוד ב] האמת היא שאתה כן מלכא, דאי לאו מלכא אתה, לא מימסרא ירושלים בידך, ...; ודקאמרת אי מלכא אנא אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא? בריוני יש בתוכנו ולא מניחים לנו לצאת. ... בינתיים הגיע עליו שליח מרומי, אמר ליה: קום, דמית ליה קיסר, והחליטו חשיבי דרומי להושיבך בראש [המדינה]. [אספסיינוס] היה נועל אחד מנעליו, כשניסה לנעול את הנעל השני [רגלו] לא נכנסה, וכשניסה להוציא את רגלו הראשונה לא יצאה, אמר: מאי האי? אמר ליה [רבן יוחנן בן זכאי]: לא תצטער, שמועה טובה באה לך, דכתיב: שמועה טובה תדשן עצם. ...

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד ב [עם חברותא]

כשנועל מנעליו, לומר: ברוך שעשה לי כל צרכי.

~ צרכי הוות – Being Needs ~

Self-actualization

desire to become the most that one can be

(5) ובתשמיש המטה ~ איסור יחסי איש ואישה

דרך ה' חלק א פרק ב אות א - ב

א. הנה התכלית בבריאה היה להיטיב מטובו, יתברך שמו, לזולתו. ... הטוב הזה אי אפשר שיימצא אלא בו. על כן גזרה חכמתו, שמציאות ההטבה האמיתית הזאת תהיה במה שיתן מקום לברואים לשיתדבקו בו, יתברך שמו, ...
ב. ואולם גזרה חכמתו, שלהיות הטוב שלם, ראוי שיהיה הנהנה בו בעל הטוב ההוא; פירוש - מי שיקנה הטוב בעצמו, ולא מי שיתלווה לו הטוב בדרך מקרה. ותראה, שזה נקרא קצת התדמות, בשיעור שאפשר, אל שלמותו, יתברך שמו. ... ועל כן גזר וסידר, שייבראו עניני שלמות ועניני חסרון, ותיברא בריה שתהיה בה האפשרות לשני הענינים בשוה, ויותנו לבריה אמצעים, שעל ידם תקנה לעצמה את השלמות ותעדיר ממנה את החסרונות, ואז ייקרא שנתדמתה במה שהיה אפשר לה לבוראה ותהיה ראויה לידבק בו וליהנות בטובו.

~ חמשת האירועים בתשעה באב ~

(1) נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ

שמות פרשת שמות פרק ג פסוק ח

(ח) נֶאֱרָד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי :

ירמיהו פרק לב

(כא) וַתֵּצֵא אֶת עַמֶּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֲתוֹת וּבִמֹּפְתִים וּבְיַד חֲזָקָה וּבְאֲזִרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמִוְרָא גָדוֹל : (כב) וַתִּתֵּן לָהֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֶם לֵאמֹר לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ : (כג) וַיָּבֵאוּ וַיִּרְשׁוּ אֹתָהּ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי <וּבַתְרוּתְךָ> וַיִּבְתְּרוּתְךָ לֹא הִלְכוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתָהּ לָהֶם לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ וַתִּקְרָא אֹתָם אֶת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת :

אסור באכילה ובשתיה

Physiological needs
air, water, food, shelter, sleep, clothing, reproduction

(2) וחרב הבית בראשונה

מלכים א פרק ה

(טו) וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל חִירָם לֵאמֹר : (יז) אֲתָה יָדַעְתָּ אֶת דָּוִד אָבִי כִי לֹא יָכַל לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְקֹנֶךָ אֲלֵהִיו מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סָבְבָהוּ עַד תֵּת יְקֹנֶךָ אֹתָם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלִי : (יח) וְעַתָּה הִנֵּי יְקֹנֶךָ אֲלֵהִי לִי מִסְבִּיב אֵין שָׁטוֹן וְאֵין פֶּגַע רָע : (יט) וְהִנֵּי אִמַר לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְקֹנֶךָ אֲלֵהִי כִּאֲשֶׁר דִּבַּר יְקֹנֶךָ אֶל דָּוִד אָבִי לֵאמֹר בְּנֶךָ אֲשֶׁר אֶתָּן תַּחְתִּיף עַל כִּסְאֶךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשָׁמִי :

בטחון, בטיחות, ~ברחיצה

Safety needs
personal security, employment, resources, health, property

(3) ובשניה [חרב הבית]

תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב

אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו **שנאת חנם**.

אהבה ואחוה ~ "ובסיכה"

Love and belonging
friendship, intimacy, family, sense of connection

(4) ונלכדה ביתר

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הלכה ג

... נלכדה עיר גדולה וביתר שמה, והיו בה אלפים ורובבות מישראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא **המלך המשיח**, ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש, ...

כבוד והערכה ~ ובנעילת הסנדל

Esteem
respect, self-esteem, status, recognition, strength, freedom

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הלכה ג

ובו ביום המוכן לפורענות, חרש טורנוסרופוס הרשע, ממלכי אדום, את ההיכל ואת סביביו לקיים +ירמיהו כ"ו+ ציון שדה תחרש.

יומא נד:א

אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה.

רבינו בחיי שמות פרק כה [1255-1340, ספרד]

וצריך שתתבונן במאמרם זה כי היו הכרובים כצורה הזו למשל נמרץ להעיד על הפלגת הדבקות שבין הקב"ה לישראל בלא שום אמצעי, כי הוא יתעלה בדד ינחנו לישראל (דברים לב, יב) "ואין עמו אל נכר", כשאר העו"ג אשר חלק להם שרים של מעלה.

בבא בתרא צט:א

כיצד הן עומדין? רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: פניהם איש אל אחיו, וחד אמר: פניהם לבית. ולמ"ד פניהם איש אל אחיו, הא כתיב: +דברי הימים ב' ג'+ ופניהם לבית! לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום...

הגשמה, דבקות, ~איסור יחסי איש ואישה

~~~~~~
"ודומה כמי שמתו מוטל לפניו"

משנה מסכת אבות פרק ד משנה יח

רבי שמעון בן אלעזר אומר אל תרצה את חבריך בשעת כעסו ואל תנחמנו בשעה שמתו מוטל לפניו

ובכן מתאבלים – And so we mourn